

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

з науково-педагогічної та
навчальних роботи

Історичний факультет

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Етнологія

для студентів

галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальність **014 Середня освіта**
освітній рівень **перший (бакалаврський)**
освітня програма **Середня освіта (Історія)**

вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Капелюшний Валерій Петрович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 20 2023 н.р. (підпис, ПІБ, дата)

на 20 20 н.р. () « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

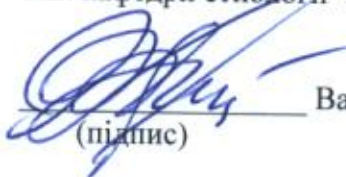
Розробники:

Капелюшний Валерій Петрович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри етнології та краєзнавства;

Конта Ростислав Михайлович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

Валерій КАПЕЛЮШНИЙ

(підпис)

Протокол № 13 від 30 червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від 26 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія ТЕРЕС

(підпис)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування системного уявлення студентів ОП «Середня освіта (історія)» про етнічну історію українців та інших народів світу, їхній побут, традиції, звичаї, матеріальну та духовну культуру, міграції населення, сучасні глобальні та регіональні етнічні процеси.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* найважливіші факти, події та процеси історії українців та інших народів світу.
2. *Вміти* визначати взаємозалежності міграційних та етнополітичних глобалізаційних процесів і регіональних міжнаціональних та міжетнічних відносин.
3. *Володіти елементарними навичками* історико-етнографічної та інших класифікацій етносів, а також джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Етнологія – наука про етноси-народи, їх етно- і націогенез, культуру і побут, етнічні стереотипи та процеси виникнення, функціонування і взаємодію етнічних спільнот. Велика увага при вивченні дисципліни зосереджується на актуальних проблемах та особливостях матеріальної та духовної культури українців та народів світу, ритуалах, звичаях та віруваннях, соціальній структурі, системах виховання, психологічних особливостях тощо. Докладно розглядаються особливості сучасних міграцій населення світу, їх етнічна характеристика, етнічні процеси сучасного світу, зони етнонаціональних конфліктів та проблеми гармонізації етнонаціональних взаємин, спільне та відмінне в цих процесах на різних континентах.

4. Завдання (навчальні цілі): вироблення вмінь та навичок студентів аналізувати етнічну карту світу, ареальні та регіональні процеси етногенезу різних народів, класифікувати народи за антропологічними ознаками, приналежністю до релігій, мовних сімей, господарчо-культурних типів, а також навичок роботи з науковою літературою та джерелами з етнології.

Дисципліна «Етнологія» має значний світоглядний аспект, що передбачає вироблення в професійних істориків навичок самостійних оцінок і власних суджень щодо міграційних, етнодемографічних, етнополітичних процесів, а також етнонаціональних конфліктів сучасного світу.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> предметне поле сучасної етнології, особливості західної традиції розвитку етнологічних учень	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>усне опитування, контрольна робота з тем ЗМІ (тест)</i>	10 5
1.2.	<i>Знати</i> специфіку та регіональні особливості багатовікового процесу етно- та націотворення в Україні та провідних зарубіжних країнах	<i>лекція, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання</i>	10

1.3.	Знати сучасні міграційні процеси населення світу, їх етнічну характеристику та структурні особливості	лекція, самостійна робота	індивідуальне завдання	15
1.4	Знати особливості етнічних процесів сучасного світу, зони етнонаціональних конфліктів та регіональні проблеми гармонізації етнонаціональних взаємин	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування; контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	5 5
1.5.	Знати матеріальну та духовну культуру українців та народів провідних країн світу	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування, контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)	10 5
2.1	Вміти класифікувати та розрізнити народи за антропологічною, лінгвістичною та конфесійною характеристикою	лекція, семінар, самостійна робота	усне опитування; контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	10 5
2.2	Вміти класифікувати етнічні конфлікти, аналізувати та давати етнічну характеристику міграційних процесів сучасного світу	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (залік)	10
4.1.	Приймати і обґрунтовувати рішення та нести відповідальність за пропозиції/рекомендації, які можуть впливати на міждержавні та міжнаціональні відносини	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота (залік)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)								
	1.1	1.2	1.3.	1.4.	1.5.	2.1	2.2.	4.1.	
ПРН 1. Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів	+	+			+	+		+	
ПРН 10. Уміти інтегрувати знання, які отримані в процесі вивчення різних дисциплін в єдиний комплекс суспільствознавчих дисциплін, відповідно до вимог Державного стандарту середньої освіти.		+	+	+	+	+	+		
ПРН 24. Розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва	+		+	+	+		+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.5. — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.4., 2.1.— 10 балів/ 6 балів*.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.2. - 10 балів/ 6 балів*.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.3. - 15 балів/ 9 балів*.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.1., 1.5. - 20 балів/ 12 балів*в.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4., 2.1. - 15 балів/ 9 балів*в.
7. Підсумкова контрольна робота Р.Н. 2.2., 4.1. - 20 балів / 12 балів*

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. «Навчально-методичний комплекс з етнології».

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 5 –10.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1 Народи Азії, Австралії та Океанії: історико-етнографічна характеристика.			Змістовий модуль 2 Народи Америки, Африки та Європи: історико-етнографічна характеристика.			Підсумкови й контрольна робота / залік
40 залікових балів (максимум)			40 залікових балів (максимум)			20 балів (максимум)
Самостійна робота (виконання індивідуальн ого завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуальн ого завдання)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	15 (максимум)	10 максимум	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1-2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- тема розкрита неповно 6-8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті.

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе):**

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 13-15 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми 10-12 балів;
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 7-9 балів;
4. робота переважно компілятивного рівня 4-6 бали;
5. розкритий лише один окремий аспект теми 1-3 бали.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**.

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

На передостанньому семінарському занятті з дисципліни проводиться **підсумкова контрольна робота** (2 завдання).

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання)

- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми 10 балів;
- Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу 9 балів;
- Відповідь відображає знання фактичного матеріалу 8 балів;
- Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки 6-7 балів;
- Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми 4-5 балів;
- Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі 2-3 балів;
- Відповідь містить значні помилки елементарного рівня 1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферат, есе).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*).

При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>60</i>
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Частина 1. Народи Азії, Австралії та Океанії: історико-етнографічна характеристика				
1	Тема 1. Вступ. Предметне поле зарубіжної етнології. Історико-етнографічні макрорегіони (провінції) і регіони світу. Лінгвістичні, релігійні та господарчі ареали на етнічній карті світу	2	2	2
2	Тема 2. Австрало-Океанійський історико-етнографічний макрорегіон	2	-	4
3	Тема 3. Народи Південно-Східної Азії	2	2	2
4	Тема 4. Південна та Центральна Азія як історико-етнографічний макрорегіон	2	-	4
5	Тема 7. Історико-етнографічна специфіка Східної та Західної Азії	2	2	2
6	Тема 8. Народи Кавказу, Сибіру та Далекого Сходу	2	-	4
7	<i>Індивідуальна робота 1</i>	-	-	2
8	<i>Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)</i>	-	1	2
Частина 2. Народи Америки, Африки та Європи: історико-етнографічна характеристика				
9	Тема 9. Арабська (Північна) Африка як історико-етнографічний макрорегіон	2	-	4
10	Тема 10. Чорна (Тропічна) Африка	2	-	2
11	Тема 11. Північноамериканський історико-етнографічний макрорегіон	2	2	2
12	Тема 12. Народи Мезоамерики та Південної Америки	2	-	4
13	Тема 13. Народи Північної, Південної та Східної Європи. Українці.	6	2	2
14	Тема 14. Західноєвропейський історико-етнографічний макрорегіон	4	2	2
15	<i>Індивідуальна робота 2</i>	-	-	2
16	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 2 (тест)</i>	-	1	2
17	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	-	-	4
	ВСЬОГО	30	14	46

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінари – **14 год.**

Самостійна робота - **46 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Дельєж Р. Нариси з історії антропології. Школи. Автори. Теорії /Переклад з французької Євгена Марічева. – Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». – 2008. – 287 с.
2. Капелюшний В.П. Етнологія // Історія в термінах і поняттях: довідник. – Вишгород: ПП Сергійчук М.І., 2014. – С.206 – 207.
3. Надольська В.В. Загальна етнологія: понятійно-термінологічний апарат. – Луцьк: Вежа, 1999. – 62 с.
4. Павлюк С. Словник основних понять і термінів з теорії етнології. – Львів: Інститут народознавства, 2008. – 256 с.
5. Тиводар М. Етнологія. - Львів: Світ, 2004. – 624 с.
6. Савчук Б. Українська етнологія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 559 с.
7. Хоптяр Ю. А. Етнологія: навчальний посібник. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2008. – 160 с.
8. Ethnographic Research and Analysis. Anxiety, Identity and Self. Ed. by Tom Vine, Jessica Clark, Sarah Richards and David Weir London: This Palgrave Macmillan. – 2018. – 316 p.
9. Robert M. Emerson, Rachel I. Fretz, and Linda L. Writing Ethnographic Fieldnotes. Chicago Guides to Writing, Editing, and Publishing, second edition, Chicago: The Chicago University Press, 2011. – 320 p.
10. Barth F., Gingrich A., Parkin R., and Silverman S. One Discipline, Four Ways: British, German, French, And American Anthropology (Halle Lectures). 1st edition– Chicago: University of Chicago Press;. 2005. – 408 p.

Додаткові:

1. Австралія: Навч. посіб. до курсу "Країнознавство" / Ніжинський держ. ун-т ім. Миколи Гоголя / Н.М. Жилко (уклад.), В.П. Коваленко (уклад.). — Ніжин : НДУ, 2006. — 144с. :
2. Білоруська етнологія. Спецвипуск // Народна творчість та етнографія (Далі – НТЕ). – 2009. - №6.
3. Гримич. М. Життя під піньорами: культурний ландшафт українських поселень у Бразилії. – Київ: Дуліби, 2016. – 704 с.
4. Енциклопедія Української Діаспори: У 7. т. / Наукове товариство ім. Шевченка; НАН України / Василь Маркус (голов.ред.) — К., 1995.Т. 4 : Австралія - Азія - Африка. — К., 1995 — 250с. : іл.
5. Жук П. Етнополітична карта світу ХХІ століття: Методичний і предметний коментарі. – Тернопіль: Мандрівець, 2000. – 238 с.
6. Капелюшний В.П. Аборигени // Велика українська енциклопедія. – К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2016. – Т.1 – С.62 – 63.
7. Капелюшний В.П. Айни // Велика українська енциклопедія. – К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2016. – Т.1 – С.463.
8. Климаш Р. Українська народна культура в канадських преріях: 2-ге вид.,перероб.,довов. – Київ: Дуліби: 2013. – 320 с.
9. Литовська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. – 2011. - №3.
10. Македонська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. – 2009. - №3.
11. Остап І. Український Ліван. – Київ: Дуліби, 2019.
12. Російська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. – 2010. - №2.
13. Турецька фольклористика Спецвипуск // НТЕ. – 2010. - №5.
14. Українська канадіана: збірник матеріалів з історії українців Канади. Т. 1: Піонерський період. / Упоряд. В.Кіпіані, М.Гримич, - К.: Дуліби, 2016. – 288 с.
15. Умебаясі М. Календарні звичаї та обряди японців. – Київ: Стилос, 2012. – 264 с.
16. Французька етнологія. Спецвипуск // НТЕ. – 2006. - №6
17. Хорватська етнологія. Спецвипуск // НТЕ. – 2011. - №5.

18. Ціпко С. Українці в Аргентині (1897-1950): творення громади. – Київ: Дуліби, 2005, 280 с.
19. Canada, Australia, New Zealand (Канада, Австралія, Нова Зеландія): Навч. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича / В.В. Архелюк (укл.). — Чернівці : Рута, 2003. — 78с.
20. Lupton D. Medicine as Culture: Illness, Disease and the Body/ third edition/ - SAGE Publications Ltd, 2012. – 208 p.